

HAZAI *Karszt- és barlangkutatói* ESEMÉNYEK

A VILÁGÖRÖKSÉG RÉSZÉVÉ NYILVÁNÍTOTTÁK AZ AGGTELEKI-KARSZT (ÉS A SZLOVÁK-KARSZT) BARLANGJAIT

Az UNESCO védnöksége alatt 1972-ben létrejött, ma már 134 országot tömörítő Világörökség Egyezmény célja Földünk legkiemelkedőbb kulturális és természeti értékeinek megőrzése. A 440 tételt tartalmazó Világörökség listán főként a kulturális értéket képviselő emberi alkotások szerepelnek. A természeti értékek között ugyan számos barlang is található, de ezek túlnyomó többsége ugyancsak kultúrtörténeti jelentősége miatt került a listára. Barlang, mint természeti képződmény mindeddig csak kettő: a világ leghosszabb barlangja, az 560 km hosszú Mammoth-barlang és a világ legnagyobb hozamú föld alatti folyómedrét alkotó Skocjani-barlang

nyerte el a Világ Öröksége címet.

Az UNESCO Világörökség Bizottsága Berlinben megtartott ülésén 1995. december 6-án elfogadta Magyarország és Szlovákia 1994-ben benyújtott közös előterjesztését, és az országhatárral két részre osztott, ám földrajzilag és hidrológiailag összefüggő egységet alkotó „Aggteleki- és Szlovák-karszt” barlangjait – a felszín alatti világ rendkívüli változatosságára hivatkozva – a világörökség listára felvette.

(E határozattal egyidőben a Carlsbad Caverns Nemzeti Park (USA) is elnyerte a Világ Öröksége címet.)

Székely Kinga

BARLANGOK ZENÉJE

1996. július 27-én és 28-án 15 órai kezdettel szimfonikus zenekari hangversenyre került sor a Baradla-barlang Hangverseny-termében. Még a 60-as években gyakrabban, de nagyon kis hírvetés mellett megtartott koncertek napjainkra szinte feledésbe merültek, s legfeljebb évenként egy-két könnyűzenei eseményre korlátozódtak. Pedig a barlang Hangverseny-terme csodálatos akusztikájával, sajátos barlangi hangulatával és változatos cseppkődíszleteivel valóban különleges élménnyé teszi a zene élvezetét, különösen a klasszikus – elsősorban nagyzenekari – művek hatása rendkívüli a barlangban.

E gondolatoktól vezéreltetve született bennem az ötlet, hogy újítsuk fel – színvonalas műsorral és előadókkal, megfelelő hírvetéssel – a szimfonikus hangversenyeket. És hogy indulásnak valami különlegességgel álljunk elő, a műsorba olyan műveket válogattam, amelyeknek szerzőjét a barlangok hangulata ihlette meg. Így a két hang-

versenyen *Felix Mendelssohn-Bartholdy*: Fingal-barlang vagy Hebridák nyitánya (a zeneszerző 1829-ben kereste fel a Hebridák szigetcsoportjának egyik tagját, Staffa szigetét, amely bazalt-

A Weiner Leó Szimfonikus Zenekart Kesselyák Gergely vezényli a Baradla Hangverseny-termében (Borzák Péter felvétele)

oszlopairól és bazaltbarlangjairól volt már a múlt században híres; a táj és a Fingal-barlangban a tenger állandó hullámozása okozta sajátos morajlás ihlette a zeneköltőt nyitányának megalkotására, melyet az eredeti címnek a magyar nyelvben szalonképtelen volta miatt inkább Hebridák néven ismerünk); *Durkó Zsolt*: Altamira (a jégkori ősember barlangrajzainak egyik legjelentősebb lelőhelye ihlette meg a kortárs magyar zeneszerzőt, aki az emberi kultúra legősibb dokumentumai és korunk művészete között kísérelt meg összefüggést teremteni); *Richard Wagner*: Tannhäuser – nyitány (az operában szereplő Venus istennő barlangjában játszódbacchanália dallamai a nyitányban is felhangzanak); *Edward Grieg*: Peer Gynt I. szvit – A hegyi király barlangjában (a misztikus, drámai fokozásra épülő zene mesterien adja vissza a hatalmas barlangcsarnok különös hangulatát) hangzott el.

A fenti műveket a Weiner Leó Szimfonikus Zenekar adta elő a frissen diplomázott karmester,

az MTV 1995. évi karmesterversenyének III. helyezettje, *Kesselyák Gergely* (*Kesselyák Péternek az MKBT régi tagjának és egykori aktív kutatójának fia*) vezényletével.

A közönség mindkét napon (mintegy 700 fő) kitörő lelkesedéssel fogadta a remek előadásban elhangzó műveket a csodálatos barlangi környezetben, ahol a barlang ihlette zeneműveket éppen olyan környezetben élvezhettük, amely a szerzőket is megihlette. Így ránk, hallgatókra is közvetlenül, közvetlenebbül hatottak azok a barlangélmények, amelyekben a zeneművek alkotóinak része volt egykori barlanglátogatásuk alkalmával.

A hangversenyek szervezője a Társulat volt az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóságának közreműködésével.

A hangverseny egyébként egybeesett a *Barlangok a művészetben* konferencia (beszámolóját lásd a 66. oldalon) zárásával, melynek résztvevői szintén részt vettek e zenei csemegén.

Hazslinszky Tamás

BARADLA KÉPZŐMŰVÉSZETI ALKOTÓTÁBOROK ÉS A BARADLA GALÉRIA

A Baradla-barlang szépsége a múlt század eleje óta vonzza a látogatókat. Híre és jelentősége messze határainkon túl terjedt és terjed ma is. A múlt században egyre több leírás, ismertetés készült a barlangról, melyek bemutatása céljából készültek az első – mintegy a fényképezést helyettesítő illusztrációként – barlangi képzőművészeti alkotások, de készültek művészi igényű és célú művek is. E munkák alkotói közül meg kell említenünk id. Markó Károly nevét, aki 1821-ben készített, a barlang fáklyafényes hangulatát csodálatosan tükröző 6 db guoche-jával kiemelkedik az alkotók közül, akik azonban szintén megérdemlik, hogy megemlítsük őket: Hány Gyula, Sándy Gyula, Kacziány Ödön, Proché Ede, az osztrák Ignaz Spöttl, az angol Georg Hering és végül ide kell számítanunk Vass Imrét is, aki Baradla-térképét saját rajzaival egészítette ki.

A századforduló táján a fényképezés elterjedése és általánossá válása kiszorította a dokumentációs célú képzőművészetet a barlangokból, de ugyanúgy elfordult az érdeklődés a barlangok művészi ábrázolásától. Századunkból alig-alig ismerünk a Baradlát ábrázoló alkotást, csak az utóbbi évtizedben született – a jósvafői barlangi túravezető Pecze Imre és a csersegtomaji bar-

langkutató Takács Ferdinánd jóvoltából néhány baradlai és egyéb barlangi kép.

A barlangok – s köztük is kiemelten a Baradla-barlang – föld alatti csodavilága, a természet alkotóművészetének gazdag tárháza megérdemli a művészi ábrázolást, aminek a fototechnika mai magas fejlettségi fokán is nagy a jelentősége, hiszen ki tudja fejezni mindazt az érzést, amit az alkotóművészen a barlang a maga sajátos környezetével, hangulatával, szépségével, sejtelmes sötétségével, pazar formagazdagságával mint – a megszokott felszíni környezetnél erősebb – külső hatás kivált.

Ennek a gondolatnak a következményeként született meg bennem az ötlet, hogy szervezzünk képzőművészeti alkotótábort a Baradla-barlang művészi ábrázolása céljából. Az ötletet tett (támogatók keresése, meghirdetés) követte, és a tábor a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat keretei között és szervezésében 1995. április 1–14. között Jósvafőn, a Tengersizem szállóban rendeztük meg 27 alkotóművész (festő, grafikus, textilművész), majd másodszor 1996. szeptember 21–29. között ugyanott 15 művész részvételével. A résztvevők először megismerkedtek a terület felszíni és felszín alatti természeti szépségeivel, érté-

keivel, majd az alkotó munkával töltötték az időt. A tábor részvételi díja egy, a helyszínen készült mű átadása volt a rendezők számára.

A két alkotótábort a Nemzeti Kulturális Alap, az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatósága, a Csemege Julius Meinl Rt. és a Tóth és Társa Kft. támogatta.

Az alkotótáborok terméséből a rendezők birtokába jutott – valamint későbbi adományokkal gazdagodott – stílusában, felfogásában, technikájában rendkívül változatos mintegy száz alkotás a Baradla-barlang föld alatti csodavilágát és felzíni környezetének természeti szépségeit mutatja be. Mivel a táborok színhelye Jószaftó volt, természetes, hogy a készült művek nagyrészt a településhez kapcsolódnak. A felszíni tájat és szépségeit ábrázoló alkotások 82 %-a mutatja be Jószaftó község bel- és külterületét, a Baradla-barlang képeinek pedig 65 %-a készült a barlang jószaftói szakaszának különböző részein.

Az alkotótáborok „termését” első ízben az aggteleki Barlang-szálló kiállítóhelyiségében (a mostani étterem) 1995. június 30—szeptember 12. között – az idegenforgalmi főszezonban – tartuk a nagyközönség elé. Sajnos – helyszüke miatt – a műveknek csak egy részét tudtuk itt bemutatni. A vendégkönyvi bejegyzések alapján a kiállítást mintegy 10 ezer látogató tekintette meg.

A Baradla Galéria épülete Jószaftó

Az alkotótáborok terméséből a rendezők birtokába jutott – valamint későbbi adományokkal gazdagodott – stílusában, felfogásában, technikájában rendkívül változatos mintegy száz alkotás a Baradla-barlang föld alatti csodavilágát és felzíni környezetének természeti szépségeit mutatja be. Mivel a táborok színhelye Jószaftó volt, természetes, hogy a készült művek nagyrészt a településhez kapcsolódnak. A felszíni tájat és szépségeit ábrázoló alkotások 82 %-a mutatja be Jószaftó község bel- és külterületét, a Baradla-barlang képeinek pedig 65 %-a készült a barlang jószaftói szakaszának különböző részein.

Az alkotótáborok „termését” első ízben az aggteleki Barlang-szálló kiállítóhelyiségében (a mostani étterem) 1995. június 30—szeptember 12. között – az idegenforgalmi főszezonban – tartuk a nagyközönség elé. Sajnos – helyszüke miatt – a műveknek csak egy részét tudtuk itt bemutatni. A vendégkönyvi bejegyzések alapján a kiállítást mintegy 10 ezer látogató tekintette meg.

Az alkotótáborok „termését” első ízben az aggteleki Barlang-szálló kiállítóhelyiségében (a mostani étterem) 1995. június 30—szeptember 12. között – az idegenforgalmi főszezonban – tartuk a nagyközönség elé. Sajnos – helyszüke miatt – a műveknek csak egy részét tudtuk itt bemutatni. A vendégkönyvi bejegyzések alapján a kiállítást mintegy 10 ezer látogató tekintette meg.

Az alkotótáborok „termését” első ízben az aggteleki Barlang-szálló kiállítóhelyiségében (a mostani étterem) 1995. június 30—szeptember 12. között – az idegenforgalmi főszezonban – tartuk a nagyközönség elé. Sajnos – helyszüke miatt – a műveknek csak egy részét tudtuk itt bemutatni. A vendégkönyvi bejegyzések alapján a kiállítást mintegy 10 ezer látogató tekintette meg.

Lencsés Ida: Csepp-kő

Kovács Péter Balázs: Óriások

A Baradla Galéria Jószaftó kulturális és idegenforgalmi kínálatát gazdagítva szolgálja az egyre növekvő számú kiránduló és üdülővendég programjának kiegészítését, a terület és értékei-

nek jobb megismerését, művészeti és művelődési fejlődését. Egyértelműen igazolják ezt a galéria vendégkönyvének bejegyzései is.

Hazslinszky Tamás

SÁTORKŐPUSZTAI-BARLANG

A dorogi barlangkutatók 1996. október 5-én ünnepelték a barlang felfedezésének 50. évfordulóját.

1946-ban Jakucs László, Venkovics István és Nickl Matild jóvoltából tárult fel a jellegzetesen hévizes üregrendszer a Dorog melletti Nagy-Strázsa-hegyben. Jóllehet a dorogi fiatalok – köztük a két megtalálót: Várhídi Károllyal és Rezsővel – már korábban bejutottak a barlang felső szakaszába, de a tudományos feltárás és felmérés kétségkívül Jakucséknak köszönhető.

A Sátorkőpusztai-barlangot az elmúlt 50 évben számos esetben érte a legkülönbözőbb atrocitás. A barlang mélyén véghezvitt pusztítás zömmel a környéken állomásozó magyar ill. szovjet katonai alakulatoknak tulajdonítható.

Benedek Endre emléktáblája a barlang róla elnevezett termében (Maracszkó Sándor felvétele)

Néhai Benedek Endre bányafőmérnök (1912–1987) vezetésével 1959-ben alakult meg az első dorogi barlangász szervezet. A Kadić Ottokár Barlangkutató Csoport e barlangbeli munkálkodása mellett jelentős feltárásokat végzett a

szomszédos Strázsa-barlangban ill. a Pilisnyergivíznyelőben is.

A megemlékező rendezvény ünnepi megnyitója után a résztvevők rövid barlangtúrán vettek részt, és megkoszorúzták Benedek Endre emléktábláját. A program a dorogi Művelődési Házban folytatódott, ahol a körzet országgyűlési képviselője tartott pohárköszöntőt, és átnyújtotta Dorog város ajándékát a 70 éves Jakucs László professzornak. Délután az egykori és jelenlegi kutatók megemlékezéseiben elevenedett meg a barlang története a felfedezéstől napjainkig.

Az ünnepség díszvendégei: dr. Dénes György, Venkovics István és dr. Jakucs László a szerző társaságában (Varga Árpád felvétele)

1966. november 1-jén különleges feladatra vállalkoztak a dorogi barlangkutatók és a nyeresújfalui tűzoltók.

Az elmúlt évek, évtizedek során – főként a barlangfeltörések, tűzrakások, fáklyás világítások következtében – szennyeződtek a képződmények, falak, a látogatói létszám növekedésével pedig óhatatlanul por is rakódott rájuk. A barlangászok észrevették, hogy a falakon lefolyó csapadékvíz útjában lemossa a szennyeződések.

Ennek alapján határozták el a barlang „fűrdetését”. A módszer egyedi volt: a tűzoltóautó 100 m-es tömlőjét vezették le a barlangba, s ott vegyszer hozzáadása nélkül végezték el a tűzoltó-

A barlang tisztítása nagynyomású vízzel
(Varga Árpád felvétele)

A „barlangfürdő” csoport
(Varga Árpád felvétele)

gyakorlatnak is beillő akciót, mely a bejárat Fogadó-teremtől a Ferde-teremig tartott. Összesen 3200 liter vizet használtak el. A barlang víz-elvezetésére jellemző, hogy fél órával a mosás

után már a tócsák is eltűntek.

Az eredmény kitűnőnek mondható, a résztvevők megállapodtak a folytatásban, azaz az alsó barlangszakasz „tűzoltós” takarításában.

Lieber Tamás

Idegenforgalmi barlangjaink 1995—1996. évi látogatottsága

	A látogatók száma	
	1995-ben	1996-ban
Abaligeti-barlang	63 730	62 733
Anna-barlang	18 695	18 718
Baradla-barlang	171 925	172 649
<i>ebből aggteleki túra</i>	<i>126 912</i>	<i>121 045</i>
<i>jósvafői rövidtúra</i>	<i>11 410</i>	<i>9 477</i>
<i>Vörös-tói középtúra</i>	<i>29 906</i>	<i>35 067</i>
<i>hosszú- és különleges túra</i>	<i>3 697</i>	<i>2 819</i>
<i>egyéb (rendezvények)</i>	<i>?</i>	<i>4 241</i>
Béke-barlang	–	43
Budai Vár-barlang	27 126	? ⁶
Lóczy-barlang	3 000 ⁵	7 241
Miskolctapolcai-tavasbarlang (barlangfürdő)	122 457	114 366
Pál-völgyi-barlang	39 004	28 699
Sátorkő-pusztai-barlang ¹	372	653
Solymári-ördöglyuk ²	1 675	1 168
Szemplő-hegyi-barlang ³	9 783	5 927
Szt. István-barlang	60 342	51 970
Tapolcai-tavasbarlang ⁴	60 040	65 029
Vass Imre-barlang	–	283
Összesen:	578 149	529 153

¹ nyári szezonban hétvégenként üzemelt

² ápr. 29—okt. 15. között hétvégenként üzemelt

³ március 1—október 31. között üzemelt

⁴ május 1—október 31. között üzemelt

⁵ becslült adat

⁶ nem szolgáltatott adatot

Összeállította: Hazslinszky Tamás